

De natuur als klaslokaal!

**Dé interventie om aanstaande leerkrachten van
het jonge kind te ondersteunen bij het uitvoeren
van kringactiviteiten in de natuur.**

Door: Alice van de Wege

Datum: 23-08-2026

Eerste beoordelaar: Bertine van Kralingen

Tweede beoordelaar: H. Driee

Aan: opdrachtgever L. van den Ende

Inhoudsopgave
Samenvatting
Inleiding
Bronnenonderzoek
Methodes
Resultaten
Conclusies
Aanbevelingen
Discussie
Literatuurlijst

1. Samenvatting

Het onderwerp van dit onderzoek is buitenonderwijs, ook wel 'Outdoor Learning'. De opdrachtgever had de wens, samen met Hogeschool de Driestar, dat kinderen meer één zijn met de schepping van God. Op dit moment is dat niet altijd het geval volgens opdrachtgever L. De reden van de probleemstelling is dat de drempel voor leerkrachten hoog ligt om fysiek met kinderen naar buiten te gaan en daar daadwerkelijk les te geven. Er is voor gekozen om het onderzoek toe te spitsen op aanstaande leerkrachten van het jonge kind, omdat gediplomeerde leerkrachten snel naar een methode in de klas grijpen. Studenten zijn wat dat betreft meer leerbaar. De volgende onderzoeksvraag is uiteindelijk opgesteld: 'Op welke manier kunnen aanstaande leerkrachten van het jonge kind in het basisonderwijs worden ondersteund om de buitenomgeving laagdrempelig te benutten als klaslokaal voor kringactiviteiten?'

Aan dit onderzoek hebben mensen met verschillende expertise meegedaan. De opdrachtgever is zelf Natuur & Techniek docent en had de wens dat het bovenstaande probleem aangepakt zou worden. Omdat het uiteindelijke product bedoeld is om a.s. leerkrachten van het jonge kind te ondersteunen, vormden a.s. leerkrachten van het jonge kind de grootste groep respondenten. In totaal hebben 29 a.s. leerkrachten van het jonge kind uit pabo twee, drie en vier meegeholpen aan dit onderzoek. Daarnaast hebben drie vakdocenten van de vakken Nederlands, godsdienst en rekenen hun bijdrage geleverd aan dit onderzoek. Tot slot is de opdrachtgever bij de analyse, het ontwerp, de praktijktest en de evaluatie betrokken om een product te ontwikkelen dat voldoet aan haar wensen.

Binnen dit onderzoek heeft de onderzoeker bij ieder deelproduct dezelfde opzet aangehouden. Er zijn verschillende meetinstrumenten ingezet om methodische triangulatie te kunnen toepassen. Zo is literatuur- én praktijkonderzoek gecombineerd.

Binnen het praktijkonderzoek zijn interviews, enquêtes, een focusgroep en een voor-/nameting afgenomen. De data die de meetinstrumenten opleverden, zijn met behulp van thema's geanalyseerd.

De resultaten van het onderzoek geven inzicht in soorten drempels, de oorzaak van de drempels en de oplossing voor de drempels. Veel terugkerende drempels zijn de omgeving, angst voor chaos, organisatielast, creativiteit en attitude. Redenen voor deze drempels zijn, op volgorde, geen groene omgeving (getegeld schoolplein), weinig tot geen ervaring, een drukke agenda, moeite met de vormgeving en weinig affiniteit met de natuur. Oplossingen voor deze drempels lopen erg uiteen. De grootste ondersteuningsbehoefte bestaat uit concrete ideeën. De resultaten van het onderzoek laten zien dat een college-uur met een moment van theorie/inspiratie in combinatie met een lessimulatie een goede manier is om de drempel voor a.s. leerkrachten JK te verlagen om de natuur in te zetten als lesomgeving voor kringactiviteiten. Zeker in combinatie met de hand-out waarin drempels worden weerlegd.

2. Inleiding

Vanuit de Reformatorische Hogeschool de Driestar is er de wens dat kinderen meer één zijn met de schepping van God. Reformatorische Hogeschool de Driestar biedt verschillende opleidingen aan waaronder de pabo. Natuur en Techniek is een vak dat aangeboden wordt binnen de opleiding. Het vak Natuur en Techniek heeft een vakgroep. Binnen deze vakgroep was er de wens om kinderen meer één te laten zijn met de schepping van God. De wens werd een probleemstelling en belandde in de lijst met scriptieonderwerpen vanuit de Driestar. Waarom een probleemstelling? Op dit moment zijn er weinig leerkrachten in het primair onderwijs die kinderen lesgeven buiten waarbij de natuur onderdeel is van de ervaring. Hier moet verandering in komen! Outdoor Learning is de naam voor deze vorm van onderwijs. Het heeft verschillende voordelen om aan deze vorm van onderwijs te doen wanneer je het vergelijkt met binnenonderwijs. Zo krijgen leerlingen buiten meer zuurstof, daglicht én beweging ten opzichte van binnenonderwijs. Daarom is na de probleemanalyse de volgende onderzoeksvraag opgesteld: 'Op welke manier kunnen aanstaande leerkrachten van het jonge kind in het basisonderwijs worden ondersteund om de buitenomgeving laagdrempelig te benutten als klaslokaal voor kringactiviteiten?' De opdrachtgever had de wens dat ik een product zou ontwikkelen dat de drempel voor a.s. leerkrachten verlaagt om les te geven in de natuur waarbij de natuur onderdeel is van de ervaring. In mijn onderzoek heb ik onderzocht welke drempels er zijn bij het realiseren van buitenonderwijs, waarom die drempels er zijn en hoe de drempels verlaagd kunnen worden. Uiteindelijk heeft het onderzoek verschillende scenario's opgeleverd die een product vormen. Het onderzoek richt zich op aanstaande leerkrachten van het jonge kind. Met het jonge kind worden kleuters bedoeld. Het product is dus ook ontwikkeld voor kleuterleerkrachten. In het eerste jaar van de pabo doorlopen studenten alle groepen van een basisschool. Vanaf pabo twee maken ze een keuze of ze het jonge of oudere kind kiezen. Het uiteindelijke product is gericht op studenten die voor het jonge kind hebben gekozen. Desalniettemin kan het een inspiratiebron vormen voor studenten van het oudere kind!

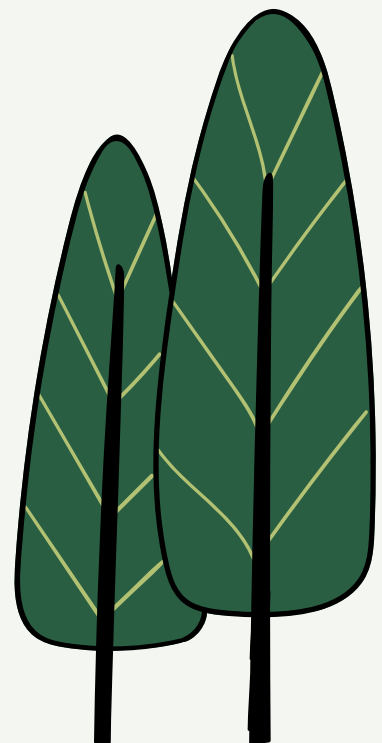

3. Bronnenonderzoek

McKenna (2025) schrijft in zijn onderzoek naar Outdoor Education in Australië dat buitenonderwijs vaak wordt beperkt tot Natuuronderwijs en Bewegingsonderwijs. Jammer, aangezien er veel onbenut potentieel ligt in de natuur wat gebruikt kan worden voor onderwijs. Onderwijs in de natuur biedt leerlingen namelijk meer zuurstof, daglicht en beweging in vergelijking tot binnenonderwijs (Beukelaar en Rohaan, 2023). Waarom kiezen leerkrachten er dan niet meer voor om de natuur in te trekken voor onderwijs? Er wordt opgezien tegen buitenonderwijs door drempels die leerkrachten ervaren (Gilbertson, 2022). Drempels die de lat hoog leggen om de natuur op te zoeken voor onderwijs, zijn volgens Hendrix (2024) tijd, middelen en organisatielast. Oorzaken voor deze drempels zijn volgens Gilbertson (2022) dat leerkrachten in de natuur bloot worden gesteld aan een andere omgeving en vaardigheden moeten hebben om leerlingen in het open veld te coördineren. Vragen die vervolgens uit dit bronnenonderzoek voortkwamen waren:

1. Waarom ervaren (a.s.) leerkrachten deze drempels?
2. Hoe kunnen deze drempels verlaagd worden?

Bij het uitvoeren van de analyse van de Ausgangssituation, het ontwerp en de praktijktest is gebruikgemaakt van literatuur. Er is gebruikgemaakt van verschillende soorten literatuur. Zo zijn verschillende academische papers geraadpleegd van Springer Nature Link en Google Scholar. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van E. Boileau en L. O'Donoghue: 'Learning to embrace outdoor pedagogy: Early childhood education student experiences of a nature-focused practicum' uit 2025. Daarnaast is vakliteratuur geraadpleegd. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van Katern en Rohaan binnen platformsamenonderzoeken: 'Het belang van outdoor learning' uit 2023. Tot slot zijn verschillende educatieve onderwijssites geraadpleegd zoals Gezondheidsnet, Nederlands Jeugdinstituut, IVN natuureducatie en KVLO.

4. Methode

Binnen dit onderzoek zijn verschillende onderzoeksmethodes ingezet om data te verzamelen. Conclusies zijn altijd getrokken uit meerdere bronnen. Literatuur en praktijkonderzoek komen in ieder deelproduct gecombineerd terug. Bij het uitwerken van de kennisvragen werd er telkens teruggegrepen naar de opgestelde hoofdvraag. Dat gaf richting aan het onderzoek. Het onderzoek is grotendeels kwalitatief. Daarom is ervoor gekozen de verworven data met behulp van thematische analyses te verwerken. De verwerking was inductief, omdat er thema's werden ontleend aan de data. Steeds weer kwamen de volgende stappen terug:

1. Verkenning
2. Coderen
3. Thematiseren
4. Reviseren en verfijnen
5. Vaststellen en structureren

Binnen ieder deelproduct zijn verschillende methodes ingezet om data te verwerven.

Vraagdefinitie en trajectplan: er zijn gesprekken geweest met de opdrachtgever en de begeleider. Daarnaast is er een oriënterend literatuuronderzoek uitgevoerd.

Deelproduct één: analyse van de uitgangssituatie

Er zijn interviews uitgevoerd met a.s. leerkrachten van het jonge kind en vakdocenten. Daarnaast is er een enquête uitgezet onder a.s. leerkrachten van het jonge kind uit pabo twee, drie en vier. Tot slot is er een literatuuronderzoek uitgevoerd. Deze drie bronnen zijn vergeleken om een analyse te maken van de uitgangssituatie.

Deelproduct twee: ontwerp product

Bij het ontwerpen van het product is de Double Diamond methode ingezet. De DD methode is gericht op ontwerpend onderzoek. Het volgt de stappen ontdekken, definiëren, ontwikkelen en opleveren. Binnen deze methode is eerst alle relevante data uit eerder onderzoek verwerkt in aanbevelingen voor het verdere onderzoek. Daarnaast is er een nieuw literatuuronderzoek gedaan naar oplossingen voor drempels en de vormgeving van het product. Aansluitend heeft een focusgroep met a.s. leerkrachten van het jonge kind plaatsgevonden om te discussiëren over het product. Tot slot heeft er een interview plaatsgevonden middels een videoboodschap met de opdrachtgever over het vormgeven van het product. Met behulp van deze drie bronnen zijn ontwerpcriteria opgesteld voor het product.

Deelproduct drie:

In het laatste deelproduct zijn verschillende methodes gecombineerd die uiteindelijk hebben geleid tot het definitieve product. Als eerste heeft er een praktijktest plaatsgevonden. Daarbij is een voor- en nameting gehouden. Aan de hand van die twee bronnen met data is een evaluatie opgesteld om het product te toetsen aan de ontwerpcriteria.

5. Resultaten

Waarom de drempel hoog ligt voor a.s. leerkrachten JK om van de natuur het klaslokaal te maken, heeft verschillende oorzaken. Een voorbeeld is 'angst'. Studenten benoemen dat er door het lesgeven in een groter oppervlak chaos kan ontstaan, waardoor orde houden lastig wordt (zie Bijlage G4). Dit zorgt ervoor dat studenten angst ervaren om buitenonderwijs te realiseren. Cetken-Aktas (2025) en Oberle (2021) bevestigen dit door te schrijven dat studenten angst ervaren, omdat ze vaardigheden nodig hebben die ze niet hebben. Toch zijn er a.s. leerkrachten JK die buitenonderwijs wel realiseren. Verschillende vakdocenten geven aan dat studenten eerder naar buiten gaan wanneer ze bekend zijn met de natuur en wanneer ze de vrijheid voelen om af te wijken (zie Bijlage G5). Oberle (2021) en Cetken-Aktas (2025) schrijven dat a.s. leerkrachten kiezen voor buitenonderwijs, wanneer dit onderdeel is van hun dagelijkse routine. Wanneer de drie databronnen (literatuur, interviews en enquête) worden vergeleken, komt één ondersteuningsbehoefte steeds terug: ideeën in de vorm van concrete voorbeelden die de a.s. leerkrachten JK inspireren om buitenonderwijs zelf uit te proberen en uiteindelijk eigen te maken (zie Bijlage F3, G6 en H2). Er zijn verschillende manieren om voor a.s. leerkrachten JK de drempel te verlagen om van de natuur het klaslokaal te maken. Een manier om bijvoorbeeld de drempel 'angst' te verlagen is oefening. Angst wordt overwonnen door ervaring en vertrouwen volgens Oberle (2021) en Cetken-Aktas (2025). Dit bouw je op door regelmatig buitenonderwijs te ontwerpen en te oefenen (Oberle, 2021). A.s. leerkrachten JK hebben dit bevestigd in de afgenomen interviews. Ze hebben benoemd dat een stukje begeleiding vanuit de Hogeschool bij deze vorm van onderwijs helpend zou zijn (zie Bijlage G6). Een product dat a.s. leerkrachten JK ondersteunt om buitenonderwijs te realiseren en drempels te elimineren, is volgens onderzoek simulatie op de Hogeschool. In een lessimulatie krijgen a.s. leerkrachten JK een oefenkans in een realistische situatie met een veilige omgeving (Universiteit van Gent, 2024). A.s. leerkrachten JK hebben dit bevestigd in een focusgroeps gesprek (zie Bijlage L). Uit het literatuuronderzoek en focusgroeps gesprek is gebleken dat a.s. leerkrachten JK onderwezen en geïnspireerd willen worden (zie Bijlage N). Waarom is een kringactiviteit in de natuur beter dan in een kring binnen? Deze vragen worden meegenomen in het stukje inspireren aan het begin van het college (zie Bijlage O). Voordat een product is ontwikkeld, is eerst gekeken naar de analyse van de uitgangssituatie (zie Bijlage I). Vervolgens zijn op basis van de onderzochte drempels voorlopige ontwerpeisen gemaakt (zie Bijlage J). De voorlopige ontwerpeisen vormden samen met een nieuw literatuuronderzoek, een focusgroeps gesprek en gesprek met de opdrachtgever de definitieve ontwerpcriteria voor het prototype (zie Bijlage N). Deze stappen vielen binnen de stappen ontdekken en definiëren van de double diamond benadering. Vervolgens zijn er verschillende scenario's doorontwikkeld die samengevoegd zijn tot één product dat terugkomt in een college-uur (zie Bijlage O).

6. Conclusies

Voordat er conclusies getrokken worden, grijpen we terug naar de onderzoeksvraag. Die luidt als volgt: 'Op welke manier kunnen aanstaande leerkrachten van het jonge kind in het basisonderwijs worden ondersteund om de buitenomgeving laagdrempelig te benutten als klaslokaal voor kringactiviteiten?' Op grond van het vooronderzoek verwachtte ik dat het nodig zou zijn om een lessenserie te ontwikkelen voor de a.s. leerkrachten JK die ze kunnen gebruiken in het werkveld. Echter, na het doen van literatuur- en praktijkonderzoek bleek dat studenten behoefte hebben aan begeleiding. Waarom zou ik deze vorm van onderwijs uitoefenen? Hoe ontwerp ik een buitenles? Ik heb (negatieve) verwachtingen, hoe serieus moet ik die nemen? Hoe begeleid ik kinderen buiten in de natuur? De spil zit dus niet in het aanbieden van lessen en de a.s. leerkrachten JK op pad sturen. Het gaat om het hand in hand nemen van de studenten en de onderwijsvorm en samen optrekken. Het inspireren en onderwijzen dat gebeurt aan het begin van het college beantwoordt al twee van de voorgenoemde vragen. De lessimulatie gaat in op het organiseren van buitenonderwijs en het elimineren van drempels. Tot slot zorgt de hand-out die de vijf meest terugkerende drempels weerlegt voor een stukje achtergrondinformatie. Het vormt tevens een handige gids om buitenonderwijs te ontwerpen (zie 'Zo bereid je een kringactiviteit in de natuur voor').

7. Aanbevelingen

Scenario 1: simulatieonderwijs

Binnen het college-uur wordt er ingezet op simulatieonderwijs. De lessimulatie zal plaatsvinden op Hogeschool de Driestar. De lessimulatie wordt door de onderzoeker begeleid. De onderzoeker zal de rol van 'leerkracht' aannemen. De a.s. leerkrachten JK zijn de 'kleuters'. In de lessimulatie staat een kringactiviteit centraal. De inhoud van de kringactiviteit zal zich richten op een basisvak. Binnen de lessimulatie wordt een lesschema aangehouden volgens de Didactische Analyse, passend bij de doelgroep kleuters. De kringactiviteit zal in de natuur gerealiseerd worden. Binnen deze vorm van onderwijs krijgen a.s. leerkrachten JK de mogelijkheid om te ervaren hoe een kringactiviteit in de natuur eruit kan zien. Uit de analyse is gebleken dat a.s. leerkrachten JK behoefte hebben aan voorbeelden van kringactiviteiten in de natuur (zie Bijlage J). Daarnaast ervaren de a.s. leerkrachten JK dat bepaalde ingebeerde drempels geen drempels hoeven te zijn met de juiste voorbereiding (zie Bijlage J). Tot slot vormt deze vorm van onderwijs de mogelijkheid voor a.s. leerkrachten JK om te oefenen met deze lespraktijk (zie Bijlage J). Drempels zoals: 'Hoe houden we rekening met verkeer, hoe maken we een rij, hoe coördineer je een groep buiten en hoe verbuig je een les voor buiten' worden meegenomen in de les zelf (zie Bijlage J).

Scenario 2: inspirerende presentatie

Binnen het college-uur wordt er ingezet op het inspireren van a.s. leerkrachten JK. Uit de verdiepende analyse is gebleken dat a.s. leerkrachten JK en docenten van de Driestar onderwezen willen worden in het nut van buitenonderwijs (zie Bijlage J, L en N). Binnen de inspirerende presentatie zal eerst uitgelegd worden wat 'van de natuur het klaslokaal maken' inhoudt. Vervolgens zal het nut (de voordelen) van buitenonderwijs worden onderwezen. Dit zal de a.s. leerkrachten JK enthousiasmeren om deze vorm van onderwijs zelf uit te proberen (zie Bijlage L). Tot slot wordt er een stukje identiteit betrokken. De a.s. leerkrachten JK zitten op een reformatorische hogeschool. Dat suggereert dat ze geloven in het bestaan van God. God toont Zich in de gedaante van Zijn schepping. Op welke manier nemen de a.s. leerkrachten JK de oproep van God, om rentmeester te zijn in Zijn schepping, serieus? Op een interactieve manier zal vervolgens het gesprek met de a.s. leerkrachten JK worden gevoerd over deze verdieping.

Scenario 3: hand-out met weerlegde drempels

Binnen het college-uur krijgen de a.s. leerkrachten JK een hand-out met daarin de belangrijkste informatie rondom het onderwerp buitenonderwijs. A.s. leerkrachten JK hebben aangegeven in het groepsfocusgesprek dat een hand-out een passende manier is om informatie krachtig over te brengen (zie Bijlage L en N). In de hand-out staat op een overzichtelijke, aantrekkelijke en bondige manier gepresenteerd wat het nut is van buitenonderwijs. A.s. leerkrachten JK hebben aangegeven dat het niet goed is om studenten te overladen met theorie en tekst, dit zal de betrokkenheid verlagen (zie Bijlage L). Vervolgens worden de 5 meest aangedragen drempels weerlegd. Tot slot staat er een stappenplan voor de a.s. leerkracht JK hoe je een kringactiviteit in de natuur kan voorbereiden. De hand-out sluit af met inspirerende bronnen die geraadpleegd kunnen worden voor meer ideeën, informatie of literatuur. Deze pagina biedt de studenten achtergrondinformatie over buitenonderwijs. A.s. leerkrachten JK hebben aangegeven dat ze hier behoefte aan hebben om meer de natuur in te trekken om kringactiviteiten te realiseren (zie Bijlage J). De hand-out wordt voor iedere a.s. leerkracht JK uitgedraaid en uitgedeeld.

Scenario 4: les idee

Het product bevat een voorbeeld van een uitgewerkte kringactiviteit Engels in de natuur. Het voorbeeld is uitgewerkt in een lesschema dat bekend is voor de a.s. leerkrachten JK. Uit onderzoek is gebleken dat a.s. leerkrachten JK behoefte hebben aan een voorbeeld van een uitgewerkte les voor kleuters (zie Bijlage J, L en N). Het gaat nog wel om een les biologie of aardrijkskunde te geven in de natuur, maar een basisvak (taal, rekenen of Engels) wordt lastiger, helemaal wanneer je te maken hebt met een thema (camping, zomer, dieren etc.). Bij kleuters is het belangrijk om een les altijd betekenisvol te maken, dat doe je door aan te sluiten bij het thema. Het lesschema bevat een doel, introductie, kern en afsluiting. De lesinhoud is zo verwerkt dat er ruimte is voor verrijking en differentiatie. In het lesschema zijn leeractiviteiten, organisatie, tijdmanagement, materialen en evaluatie verwerkt. De hiervoor genoemde factoren kunnen ervaren worden als drempel bij het realiseren van buitenonderwijs (zie Bijlage G6). Daarom zijn leeractiviteiten, organisatie enz. verwerkt in het lesschema om te laten zien dat de hiervoor genoemde factoren geen drempel hoeven te zijn. Het lesschema wordt voor iedere a.s. leerkracht JK uitgedraaid en uitgedeeld. We houden dit lesschema aan in de lessimulatie en de a.s. leerkrachten JK krijgen dit lesschema mee op papier. Het wordt samen met de hand-out uitgedraaid en uitgedeeld.

Scenario 5: evalueren

Om een passend product te ontwikkelen dat helpend blijft op de lange termijn is het goed om een voor- en nameting te houden onder de a.s. leerkrachten JK. Zo kan blijvend gekeken worden in welke mate het product de drempel daadwerkelijk verlaagt voor a.s. leerkrachten JK om van de natuur het klaslokaal te maken bij kringactiviteiten. A.s. leerkrachten JK hebben zelf aangegeven dat het slim is om deze voor- en nameting aan het begin en einde van het college-uur te houden (zie Bijlage L). Op deze manier wordt de verhouding met buitenonderwijs als eerst blanco getest. Na het college-uur kan het zijn dat drempels wel of niet verlaagd zijn, de studenten staan er niet meer onwetend tegenover. Er wordt getest, met dezelfde vragen, hoe a.s. leerkrachten nu tegenover Outdoor Learning staan.

8. Discussie

Tijdens het doen van literatuur- en praktijkonderzoek kwamen er verschillende drempels naar boven die a.s. leerkrachten JK ervaren bij het realiseren van onderwijs in de natuur. De drempels die uit het praktijkonderzoek naar voren kwamen (omgeving, organisatie etc.), kwamen ook terug in andere uitgevoerde onderzoeken, zoals die van Daily Dose of Nature: 'Tips om je leerlingen mee(r) naar buiten te nemen'. Dat gaf mij als onderzoeker de bevestiging dat ik de goede dingen aan het doen was. Daarnaast heb ik met behulp van literatuur- en praktijkonderzoek onderzocht wat de drempels kan verhelpen. Meerdere a.s. leerkrachten JK gaven aan dat ze begeleiding vanuit de hogeschool helpend zouden vinden. Vakdocenten gaven aan dat ze het onderwijzen in de natuur ook meer kunnen aanbieden in hun college-aanbod. Vanuit de literatuur kwamen deze conclusies ook sterk naar voren (Boland, 2015). Dit was opnieuw een bevestiging dat ik op de goede weg zat in het onderzoek.

De grootste groep respondenten vormden in dit onderzoek a.s. leerkrachten JK uit pabo twee, drie en vier. Alle data die zijn verzameld, zijn grotendeels subjectief. Dat maakt het onderzoek minder betrouwbaar. Het onderzoek zou meer valide zijn geweest wanneer er na het college-uur getest zou worden hoeveel a.s. leerkrachten JK daadwerkelijk buitenonderwijs realiseren.

Daarnaast is het onderzoek afgenomen binnen Hogeschool de Driestar. De hogeschool is een christelijke hogeschool. Een niet-christelijke hogeschool staat wellicht heel anders tegenover deze onderwijsvorm en geeft er misschien wel meer of juist minder aandacht aan. Ik denk dus dat de resultaten uit dit onderzoek in beperkte mate overdraagbaar zijn naar een andere context.

Tips voor een volgende onderzoeker:

- Richt een onderzoeksgroep op met respondenten die beschikbaar zijn. De doelgroep a.s. leerkrachten van het jonge kind heeft het druk en is niet altijd beschikbaar. Je kunt de doelgroep niet verplichten om mee te doen aan het onderzoek. Wanneer je als onderzoeker een vaste groep hebt die mee wil werken, geeft dat houvast.
- Doe een kwantitatief vervolgonderzoek: hoeveel a.s. leerkrachten JK gaan daadwerkelijk de natuur in voor het realiseren van een kringactiviteit na het ondergaan van de interventie op de hogeschool?

8. Literatuurlijst

- Baert. (2024, 7 oktober). De natuur als inspiratiebron voor je lessen: Speel, ontdek en leer buiten. Speel, ontdek en leer buiten. Geraadpleegd op 22 mei 2026, van <https://www.baert.com/nl/blog/de-natuur-als-inspiratiebron-voor-je-lessen/>
- Boileau, E., & O'Donoghue, L. (2025). Learning to embrace outdoor pedagogy: Early childhood education student experiences of a nature-focused practicum. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 28(1), 65–87.
- Boland, A. (2015). Het jonge kind. Hogeschool iPabo.
- Both, K. (1999, maart). Leren van 'Learning Through Landscapes'. *MENSEN-KINDEREN*, 39.
- Caulfield, J. (2021, 6 september). Wat is een thematische analyse (thematic analysis)? Scribbr. Geraadpleegd op 29 april 2026, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/thematische-analyse/>
- Centre for Teaching, Vanderbilt University. (2016). Active learning. Vanderbilt University. <https://cft.vanderbilt.edu/active-learning/>
- Cetken-Aktas, S., Demirci, G. E., & Sevimli-Celik, S. (2025). Beyond the classroom walls: Outdoor education for pre-service early childhood teachers. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 1–23.
- Design Council. (z.d.). Double Diamond model. eurib.net. <https://www.designcouncil.org.uk/resources/the-double-diamond/>
- Digital Innovation. (2024, 23 oktober). Betrouwbare website: Wat zijn de kenmerken? Heatmedia.
- Driestar Educatief. (z.d.). Over de hogeschool. Geraadpleegd op 17 oktober 2025, van <https://www.driestar-hogeschool.nl/over-de-hogeschool>
- Gezondheidsnet. (2012, 11 oktober). Cognitief: Wat betekent dat? Geraadpleegd op 1 oktober 2025, van <https://www.gezondheidsnet.nl/hersenen-en-geheugen/cognitief-wat-betekent-dat>
- Gilbertson, K. (2022). Outdoor education (2de ed.). Human Kinetics.
- Harvey, D. (2012). What is outdoor learning? Geraadpleegd op 1 oktober 2025, van <https://www.outdoor-learning-research.org/Portals/0/Research%20Documents/Horizons%20Archive/H57.WhatIsOutdoorLearning.pdf>
- Hendrix, S. (2024, 23 april). De natuur als klaslokaal: De kracht van buiten leren. Opgroeienblog. Geraadpleegd op 30 september 2025, van <https://opgroeienblog.wordpress.com/2024/04/23/de-natuur-als-klaslokaal-de-kracht-van-buiten-leren/>
- Hooijsma, M., & Nederlands Jeugdinstituut. (2021). Wat werkt bij sociaal-emotionele vaardigheidstrainingen. Geraadpleegd op 1 oktober 2025, van <https://www.nji.nl/system/files/2021-06/Wat-werkt-bij-sociaal-emotionele-vaardigheidstrainingen.pdf>
- Hovestad, L. (2024, 5 mei). Aan de slag met ontwerpgericht onderzoek en het Double Diamond model. [jouwscriptiecoach.nl](https://www.jouwscriptiecoach.nl)
- IVN Natuureducatie. (2025, 15 mei). Tips voor het geven van een buitenles. www.onderwijskennis.nl. Geraadpleegd op 29 mei 2026, van <https://www.onderwijskennis.nl/sites/onderwijskennis/files/media-files/tips-voor-het-geven-van-buitenles.pdf>
- Koopman, M. (2017). Diep leren. Geraadpleegd op 1 oktober 2025, van https://www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/Koopman_2017_Praktijkboek_NRO_bevorderen_van_diep_leren.pdf
- KVLO. (2023). Wat je buiten leert, komt beter binnen: De buitenruimte als klaslokaal. KVLO, 14–17. <https://www.kvlo.nl/Downloads/Wat%20je%20buiten%20leert,%20komt%20beter%20binnen.pdf>
- Landelijk Expertisecentrum Jonge Kind. (z.d.). Leeftijdsafbakening. Geraadpleegd op 28 oktober 2025, van <https://www.lejk.nl/leeftijdsafbakening>
- Marchant, E., et al. (2019). Curriculum-based outdoor learning for children aged 9–11: A qualitative analysis of pupils' and teachers' views. *PLOS ONE*, 14(5), e0212242. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0212242>
- McKenna, T. (2025). Over a decade later: The role and place of outdoor education in the Australian national curriculum. *The Australian Educational Researcher*. Geraadpleegd op 30 september 2025, van <https://link.springer.com/article/10.1007/s42322-025-00209-4>
- Oberle, E., Zeni, M., Munday, F., & Brussoni, M. (2021). Support factors and barriers for outdoor learning in elementary schools: A systemic perspective. *American Journal of Health Education*, 52(5), 251–265.
- Redactie. (2024, 7 augustus). De impact van ervaringsgericht leren op de cognitieve ontwikkeling van leerlingen in het speciaal onderwijs. [Wij-leren.nl](https://www.wijleren.nl). Geraadpleegd op 1 oktober 2025, van <https://www.wijleren.nl/effect-ervaringsgericht-leren-cognitieve-ontwikkeling-zml-l-n.php>
- Rohaar, E. (2023). Het belang van outdoor learning. Katern. Geraadpleegd op 6 maart 2026, van <https://www.platformsamenonderzoeken.nl/wp-content/uploads/2023/09/Katern-Het-belang-van-Outdoor-Learning.pdf>
- Ross, H., Higgins, P., & Nicol, R. (2007). Outdoor study of nature: Teachers' motivations and contexts. *Scottish Educational Review*, 39(2), 160–172.
- School @ Platteland. (z.d.). Onderzoek. Geraadpleegd op 16 april 2024, van <https://www.schoolatplatteland.be/onderzoek>
- Schrijfster. (2025, 23 januari). Wat is een beroepsproduct? Geraadpleegd op 1 oktober 2025, van <https://schrijfster.nl/begrippenlijst/wat-is-een-beroepsproduct/>
- Swaen, B. (2017, 2 mei). Een focusgroep of focusgroep-interview in je scriptie | Uitleg. Scribbr.
- Universiteit Gent. (2024, 3 juli). Simulatieonderwijs: Een realistische, veilige leeromgeving. [onderwijstips.ugent.be](https://www.onderwijstips.ugent.be). Geraadpleegd op 29 mei 2026, van <https://onderwijstips.ugent.be/nl/tips/simulatieonderwijs-een-realistische-veilige-leerom/>
- Van den Boog, G. (2026, 28 april). Hoe natuurverbonden ben jij? www.ivn.nl. <https://www.ivn.nl/nieuws/hoe-natuurverbonden-ben-jij/>
- Van der Velde, E. G., Munneke, L., Jansen, P., & Dijkers, J. S. E. (2020). Onderzoekend vermogen in de praktijk. Concept Uitgeefgroep.
- Van Dijk-Wesselius, J. E., Van den Berg, A. E., Maas, J., & Hovinga, D. (2020). Green schoolyards as outdoor learning environments: Barriers and solutions as experienced by primary school teachers. *Frontiers in Psychology*, 10, 2919. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.02919>
- Van Hoek, A.-M. (2025, juni). Inspiratieblog: Leren met de natuur als klaslokaal. Inspiratieblog. <https://junioruniversiteit.nl/2025/06/inspiratieblog-leren-met-de-natuur-als-klaslokaal/>

Van de natuur het klaslokaal maken?